

Centrum Internationale Erfgoedactiviteiten
Centre for International Heritage Activities

Rapport Suriname

Centre for International Heritage Activities (CIE)
Steenstraat 1
PO Box 11125
2301 EC Leiden
The Netherlands
+ 31 (0)71 5168890
www.heritage-activities.org
info@heritage-activities.nl

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
INTRODUCTIE.....	3
ERFGOEDDAG SURINAME, 27 SEPTEMBER 2007, DEN HAAG.....	5
DE WERKGROEPEN	8
WORKSHOP GEMEENSCHAPPELIJK CULTUREEL ERFGOED SURINAME – NEDERLAND, 14 NOVEMBER 2008, PARAMARIBO.....	13
DE WERKGROEPEN	16
AFSTEMMINGSOVERLEG CULTUREEL ERFGOED SURINAME – NEDERLAND, 9 APRIL 2009, LEIDEN	21
BEKNOPT OVERZICHT ERFGOEDPROJECTEN NEDERLAND - SURINAME.....	27
CONTACT INFORMATIE.....	34
BIJLAGE 1: SPEECH STANLEY SIDOEL, DIRECTEUR DIRECTORAAT CULTUUR SURINAME.....	36

Introductie

Suriname is een land waarvan de grenzen zijn bepaald door het koloniale verleden onder Nederlands gezag. De Nederlanders maakten eeuwenlang deel uit van de Surinaamse geschiedenis. Zij hebben uit vier werelddelen mensen bijeen gebracht, waaronder de tot slaaf gemaakte Afrikanen en contractarbeiders.¹ Zodoende is Suriname een lappendeken van verschillende culturen en bevolkingsgroepen, die allemaal hun eigen vestigingsgeschiedenis kennen. De Surinaamse samenleving wordt om deze reden ook wel een geplante samenleving genoemd. Al deze verschillende bevolkingsgroepen hebben hun eigen geschiedenis, gebruiken, gewoontes, religie, taal, ofwel cultuur (materieel en immaterieel) meegebracht naar Suriname, waardoor het land een enorme verscheidenheid aan erfgoed kent en het is deze verscheidenheid die het land zo bijzonder maakt.

Tussen Suriname en Nederland bestaat intensieve samenwerking op het gebied van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed (GCE). Zo heeft Nederland met Suriname een specifiek cultureel raamwerk opgezet en was Suriname in 2001 het eerste land met een specifiek beleidskader voor GCE. In dit beleidskader zijn drie prioriteitsgebieden geïdentificeerd: gebouwd erfgoed, musea en collecties en archieven. Naast dit landenspecifieke beleidskader is er ook een Overeenkomst tot Samenwerking tussen de Republiek Suriname en de Gemeente Amsterdam, een samenwerkingsovereenkomst tussen Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) en de Stichting Herstelling, en een samenwerkingsovereenkomst tussen het Directoraat Cultuur en het Zuiderzee Museum.

Op 9 december 2004 vond er tussen beide landen een evaluatie plaats, waarbij ondermeer werd geconcludeerd dat:

- “Het wenselijk is de samenwerking tussen Nederland en Suriname op het gebied van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed te continueren”;
- Het beleidskader GCE is een succesvol kader voor samenwerking op gemeenschappelijk cultureel erfgoed;
- “De uitgangspunten en beleidsdoelstellingen van het beleidskader blijven onverminderd van kracht”.

Sedert de laatste evaluatie in 2004 heeft er geen evaluatie meer plaatsgevonden.

De hoofddoelstelling van de samenwerking tussen Suriname en Nederland is het gezamenlijk werken aan het duurzaam behoud en beheer van het gedeeld cultureel erfgoed in Suriname en Nederland, alsmede het toegankelijk maken van het culturele erfgoed (materieel en immaterieel) voor het brede publiek.

Naast de officiële samenwerkingsovereenkomsten zijn er de afgelopen decennia veel individuele projecten uitgevoerd op het gebied van het GCE van Nederland en Suriname. Deze projecten zijn vaak van tijdelijke aard. Er is gebleken dat aan het einde van een project waardevolle kennis verkregen tijdens het project veelal verloren gaat. Het is een van de doelen van het Centrum voor Internationale Erfgoedactiviteiten (CIE) om deze kennis en expertise op het gebied van Nederlands internationaal cultureel erfgoed te verzamelen, op een centraal punt veilig te stellen en beschikbaar te maken voor toekomstige erfgoedinitiatieven. Dit doet het CIE onder meer door het organiseren van erfgoeddagen voor onder andere de prioriteitslanden van het GCE zoals aangewezen door de Nederlandse ministeries van Buitenlandse Zaken en OCW: Suriname, Indonesië, Zuid-Afrika, Sri Lanka, Brazilië, Russische Federatie, India en Ghana. Daarnaast ontwikkelt het CIE een internetplatform dat onder andere bestaat uit een projectendatabase. In deze database wordt informatie over de inhoud, de doelstellingen en de resultaten van projecten opgeslagen. Bovengenoemde activiteiten worden uitgevoerd onder de paraplu van het

¹L. Dalhuizen, M. Hassankhan, F. Steegh. (red), *Geschiedenis van Suriname*, (Zutphen 2007) 7.

Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed Database project waarvoor het CIE een HGIS subsidie ontvangt.

Voor elk prioriteitsland inventariseert het CIE relevante projecten en experts die vervolgens samenkomen op een erfgoeddag in Nederland en een bijeenkomst in het betreffende land. Voor u ligt het rapport waarin verslag wordt gedaan van de activiteiten gericht op Suriname die zijn uitgevoerd in het kader van het GCE-database project:

- CIE Erfgoeddag Suriname, 27 september 2007, Nationaal Archief, Den Haag
- Workshop Gedeeld Cultureel Erfgoed Suriname-Nederland, 14 november 2008, Restaurant Spice Quest, Paramaribo, Suriname
- Afstemmingoverleg Gedeeld Erfgoed Suriname – Nederland, 9 april 2009, CIE, Leiden

Erfgoeddag Suriname, 27 September 2007, Den Haag

27 September organiseerde het CIE, in het Nationaal Archief te Den Haag, een Erfgoeddag voor het Nederlandse erfgoedveld samenwerkend met Suriname. Een van de doelen van deze dag was het gezamenlijk identificeren van de kansen en knelpunten in de erfgoedsamenwerking tussen beide landen. Een tweede doel was te discussiëren over de mogelijkheden om door middel van gebundelde krachten en kennis toe te werken naar een efficiëntere samenwerking tussen verschillende initiatieven, en een overgang van projecten naar erfgoed programma's. De dag bestond uit twee delen: een plenair gedeelte met lezingen in de ochtend en werkgroepdiscussies in de middag

Het ochtend programma startte met een welkomstwoord van de directeur van het Nationaal Archief, Maarten van Boven. Vervolgens gaf dhr. Stanley Sidoel, directeur Directoraat Cultuur Suriname, een presentatie over het Surinaamse erfgoed beleid en de samenwerking met Nederland (bijlage 1). Het programma werd vervolgd met vier presentaties over uiteenlopende onderwerpen gericht op erfgoedsamenwerking met Suriname:

- Erik Schilp (Zuiderzeemuseum) - Fort Nieuw Amsterdam.
- Jules Rijssen (ROS, Recreatie Oorlogsveteranen Suriname) – Tweede Werelderfgoed van Suriname.
- Paul Meurs (TU Delft) - Historische binnenstad van Paramaribo.
- Frans van Dijk (Nationaal Archief) – Samenwerking op gebied van de archieven.

De middag was gereserveerd voor werkgroepen om te discussiëren over samenwerking en samenhang op gebied van:

- Gebouwd erfgoed;
- Museaal erfgoed;
- Archieven, boeken en foto's;
- Erfgoed van de Tweede Wereldoorlog in Suriname;
- De gemeenschappelijkheid van gemeenschappelijk cultureel erfgoed en de mogelijkheid van het definiëren van gemeenschappelijke *lieux de memoires*.

Uit de werkgroepdiscussies volgden verschillende aanbevelingen bestemd voor de beleidsmakers op het gebied van cultuur met het doel de samenwerking tussen Nederlandse organisaties onderling en de samenwerking met Surinaamse counterparts te verbeteren.

Alle deelnemers kregen de kans om informatie en afbeelding van hun erfgoed project in te sturen. Meer dan twintig organisaties presenteerden hun erfgoedproject tijdens Erfgoeddag Suriname door middel van posters. Deze posters gaven een interessant overzicht van de Nederlandse samenwerking met Suriname van vandaag de dag.

De aanbevelingen

Op basis van de gesprekken met experts van het Nederlands – Surinaamse erfgoed, de discussies tijdens de werkgroepen en de inventarisatie van de projecten zijn aanbevelingen geformuleerd ter bevordering van een betere samenwerking op het gebied van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed van Nederland en Suriname.

- Ter bevordering van de samenwerking is het van belang dat:
 - Een prioritering wordt aangebracht in de thematiek waarvoor door zowel Surinaamse als Nederlandse beleidsmakers gelden beschikbaar worden gesteld, op basis van ingewonnen kennis vanuit het veld.
 - Diegene die op de verschillende niveaus actief zijn op het gebied van het Nederlands-Surinaamse GCE op de hoogte zijn van de activiteiten van elkaar.
 - Dat in Nederland wordt geluisterd naar de wens uit Suriname.

- In de samenwerking op het gebied van GCE tussen Nederland en Suriname neemt de Nederlandse ambassade te Paramaribo een belangrijke plaats in. Voor de dienst Pers en Culturele Zaken en in het bijzonder voor de cultureel attaché is het belangrijk om een stevig netwerk te realiseren om de functie als intermediair goed te kunnen vervullen. De cultureel attaché wordt echter elke drie jaar gewisseld, waardoor het opbouwen van een solide netwerk wordt gecompliceerd. De aanbeveling die uit het veld wordt gedaan is om de kennis beter te verankeren binnen de ambassade.
- Naast één centraal punt voor alle GCE activiteiten in Nederland, bestaat er ook behoefte aan een netwerk met één duidelijk centraal aanspreek- of coördinatiepunt in Suriname zelf. Een dergelijk netwerk kan fungeren als uitwisselingspunt en opslagplaats van ervaringen, databestanden, memorabilia, onderzoek, informatie over subsidies etc. Door middel van een netwerk kan het verleden gedragen en doorgegeven worden. Dit geldt zowel voor Surinaams erfgoed, als voor de Surinaamse geschiedenis in het algemeen. Naast de nodige gedenktekens en de kennis van de geschiedenis kan het *leven* in kaart gebracht worden, door middel van herinneringen. Op deze wijze kan het Surinaamse perspectief weer dominant zijn in de samenwerking.
De laatste jaren krijgt het Surinaamse perspectief bij onderzoek en projecten meer aandacht dan een paar jaar geleden, maar wordt toch nog vaak vergeten, of onvoldoende belicht. Door dit perspectief niet mee te nemen bij een onderzoek of project dreigt er een eenzijdig beeld te ontstaan en wordt er veel datamateriaal gemist. De wens is dat een dergelijk coördinatiepunt wordt aangewezen in Suriname door Suriname.
- Ter bevordering van de beschikbaarheid van capaciteit en expertise is een goede infrastructuur van belang. Het is wenselijk dat grotere instellingen die al over een dergelijke infrastructuur beschikken de kleinere ondersteunen en waar mogelijk faciliteren in de ontwikkeling van een solide infrastructuur.
- Projectgelden gaan veelal naar dezelfde gevestigde instellingen, welke niet altijd openstaan voor samenwerking met kleinere instellingen. Door andere toekenning van de gelden zou deze samenwerking verbeterd kunnen worden. De introductie van een aanmoedigingbeleid voor de gevestigde instellingen ter bevordering van de samenwerking met de kleinere instellingen is daarom wenselijk.
- Om de duurzaamheid van een project te waarborgen is het van belang dat in de landen waar projecten worden geïmplementeerd een belangrijke focus ligt op capaciteitsopbouw en *public awareness*, aandacht voor educatie is hierbij essentieel.
Doordat er in Suriname op academisch niveau geen historici opgeleid worden is de kennisoverdracht op dit gebied gering. Wanneer mensen zich niet bewust zijn van hun eigen verleden is het niet eenvoudig hen te motiveren tot het bewaren van de sporen van dit verleden. Voor het veiligstellen van erfgoed is *public awareness* dan ook van groot belang.
- Er bestaat onduidelijkheid over het begrip gemeenschappelijk erfgoed:
 - Het erfgoed is per definitie gemeenschappelijk omdat alle bevolkingsgroepen, met uitzondering van de Inheemsen, in Suriname terecht zijn gekomen door toedoen van de Nederlanders.
 - Het erfgoed in Suriname is Surinaams, Nederland maakt deel uit van de Surinaamse geschiedenis, maar dat maakt dit erfgoed niet per definitie gedeeld.
 De opvatting van de breedte van het begrip verschilt. Met name de Nederlandse ministeries van Buitenlandse Zaken (BZ) en Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) lijken een vrij smalle definitie te hanteren van het begrip 'gemeenschappelijk'. Dit strookt niet met de opvatting die het veld hanteert.
- De Inheemsen hebben momenteel nauwelijks een stem in de erfgoeddiscussie. Er worden met name projecten over hen uitgevoerd, in plaats van met hen. Ze spelen geen rol in het beeld dat Surinamers en Nederlanders hebben van het GCE, ook dit heeft met de breedte van het begrip 'gemeenschappelijk' te maken. Want ook al zijn de Inheemsen niet door toedoen van de Nederlanders in Suriname terecht gekomen, ook zij zijn in meer of mindere mate beïnvloed door de Nederlandse aanwezigheid.
- Het is vijf-voor-twaalf voor de documentatie van de mondelinge geschiedenis van verschillende groepen in Suriname. Het gaat hier met name om de Marrons, Inheemsen, contractarbeiders en het erfgoed van de veteranen van WOII. Het stimuleren van *oral history*

door de Nederlandse ministeries van BZ en OCW en het Directoraat Cultuur in Suriname is sterk aan te bevelen.

- Er gaan stemmen op om, in de samenwerking met Nederland, meer ruimte te geven aan andere passages in de geschiedenis en cultuur dan alleen het koloniale verleden. Door telkens de nadruk op het koloniale- en slavernijverleden te leggen, worden andere groepen en passages uit de geschiedenis uitgesloten.

De werkgroepen

1. Gebouwd Erfgoed

Sinds 27 juni 2002 staat het historisch stadscentrum van Paramaribo op de werelderfgoedlijst van UNESCO. Paramaribo is het centrum van Suriname waar alle bevolkingsgroepen vertegenwoordigd zijn. Deze unieke multiculturele samenleving komt tot uiting in het gebouwde erfgoed van Paramaribo en dat maakt dit erfgoed zo bijzonder. Volgens UNESCO is het historisch stadscentrum een uitzonderlijk voorbeeld van de vermenging tussen Europese architectuur en constructietechnieken, en inheemse Zuid-Amerikaanse materialen. Door de eigen bouwtraditie dienen de houten huizen als cultureel erfgoed te worden beschouwd en bewaard te worden voor de toekomst. De witte houten huizen, met vaak rode steile daken, maken het stadsgezicht van Paramaribo uniek. Omdat het historisch stadscentrum op de werelderfgoedlijst van UNESCO staat kan men niet zonder toestemmingen wijzigingen aanbrengen aan elementen in dit stadsdeel. Elke aantasting moet gerapporteerd worden aan het werelderfgoedcomité. De binnenstad van Paramaribo biedt oneindig veel mogelijkheden om het verder te ontwikkelen tot een bloeiend centrum van Suriname voor zowel de lokale bevolking, het bedrijfsleven als de toerist. Echter, een groot deel van de monumentale panden verkeerd in zeer slechte staat. Dit brengt gevaren mee voor de bewoners van deze panden en doet afbreuk aan het beeld van de stad.

Suriname en Nederland werken intensief samen op het gebied van het gebouwde erfgoed in Suriname. Door deze grootschalige samenwerking is het gebouwde erfgoed als een van de vier thema's gekozen voor de werkgroepen.

Tijdens de werkgroep zijn de volgende punten besproken:

- Wat is de inzet van de uitgebreide samenwerking, is dat alleen het behoud van het erfgoed, of is het ook de bedoeling om het erfgoed in te zetten voor ontwikkeling en capaciteitsopbouw?
- Wat betekent de plaatsing van de historische binnenstad van Paramaribo op de UNESCO werelderfgoedlijst voor de stad?
- Waar worden binnen dit veld de knelpunten, maar bovenal kansen gezien voor meer samenhang in de uitvoering van projecten?

Conclusies:

- In Suriname bestaat zeker draagvlak voor het beheer en behoud van het gebouwde erfgoed, maar de financiële middelen en de expertise ontbreken. De initiatieven die worden ontplooid zijn over het algemeen particuliere initiatieven. De rol van de overheid is onduidelijk en remmend, maar zou juist een voorbeeld moeten zijn.
- Zowel academisch als praktisch onderwijs zijn onontbeerlijk. Hierbij gaat het enerzijds om het de bewustzijn van het erfgoed te versterken en anderzijds om de oude ambachten te waarborgen voor de toekomst.
- De Nederlandse inbreng zou meer ondersteunend en op beleidsniveau moeten zijn, in plaats van dwingend en/of sturend. De meest gewenste situatie voor Nederland in de samenwerking is sturing op afstand en geen trekkersrol.
- Er bestaat behoefte aan een centraal contactpunt met een loketfunctie. Dit moet echter geen log orgaan worden, omdat dan het risico bestaat dat de ruimte voor het kleinschalig initiatief verdwijnt.
- Een centraal netwerk is van belang in het vroegtijdig opsporen van tegenstrijdige projecten. Door samen te werken en projecten op elkaar af te stemmen kunnen deze inhoudelijk worden versterkt. Het uitgangspunt is dat organisaties en projectinitiatieven elkaar niet tegenwerken maar juist versterken.

2. Musea en Collecties

Sinds de 19e eeuw is er in Suriname sprake van een zekere museale traditie. In eerste instantie werd er voornamelijk verzameld met de intentie de verzamelde spullen vervolgens naar Nederland te verscheppen. Aan het begin van de 19e eeuw werden steeds meer musea opgezet. De eerste collectie (van Janssen Eyken Sluyters) die tot stand kwam in Suriname en daar ook is gebleven werd in 1865 ondergebracht bij het “ Surinaams Genootschap ter Bewaring van Kennis.” Tien jaar later werd dit genootschap opgeheven. De collectie werd nu de basis voor het Koloniaal Museum. De collectie groeide en naast etnografica, stenen en ander materiaal uit de natuur werd ook een bibliotheek in het museum ondergebracht. Het Koloniaal Museum werd in 1908 opgeheven en de collectie werd ondergebracht in het Schoolmuseum. In 1925 werd ook dit museum opgeheven. Tussen 1930 en 1947 is het niet geheel duidelijk wat op museaal gebied is gebeurd in Suriname. In 1947 is de Stichting Surinaams Museum (SSM) opgericht. Het SSM bestaat nog steeds en is hiermee de oudste nog bestaande museale instelling van Suriname, die bovendien de grootste verzameling artefacten heeft.

Een belangrijke ontwikkeling op museaal gebied is de opening van het Fort Zeelandia als museum, in 1972 werd het fort toegewezen aan de SSM. In 10 jaar tijd, tot de sluiting van het fort in 1982, groeide het museum tot een cultureel centrum waar er ook lezingen werden gehouden, wajang voorstellingen, film- en muziekavonden etc.

Eind maart 1982 gaf het militair gezag het SSM de opdracht alles te ontruimen omdat het fort weer een militaire bestemming zou krijgen. De goodwill die het museum had opgebouwd bij het publiek werd tenietgedaan. De hele collectie die toen aanwezig was in het fort is geïnventariseerd, genummerd en kort beschreven en naar verschillende locaties gebracht. Het Surinaams museum maakte in die periode een zware periode door. Het vertrouwen in binnen- en buitenland dat er in Suriname op museaal gebied nog iets gedaan kon worden was minimaal. Begin 1995 kreeg SSM een sterk verwaarloosd, leegstaand Fort Zeelandia terug. Nederland stelde middelen ter beschikking om het fort te restaureren en op 24 november 1995, aan de vooravond van de herdenking 20 jaar staatkundige onafhankelijkheid, werd het fort Zeelandia weer opengesteld.

De SSM is de grootste museale speler binnen het Surinaamse erfgoedveld, maar niet de enige. In 1967 werd de SOMNA (Stichting Openlucht Museum Nieuw Amsterdam) opgericht. Na een redelijke groeiperiode in de jaren '70 volgde na enkele jaren het verval. Fort Nieuw Amsterdam is inmiddels verzelfstandigd op initiatief van het Nederlandse Zuiderzeemuseum in Enkhuizen.

De Stichting Jodensavanne uit 1971 heeft bij de restanten van een oude synagoge in de jaren zeventig een kleine expo ruimte opgezet. Toen de Binnenlandse Oorlog in 1986 uitbrak kon dit gebied niet meer betreden worden. Inmiddels is Jodensavanne weer opgeknapt en wordt er gewerkt om het voor toeristen steeds aantrekkelijker te maken. Twee redelijk nieuwe musea zijn het maritieme museum van de MAS (Maritieme Autoriteit Suriname) waar de geschiedenis van de scheepvaart is geëxposeerd, en het Numismatisch Museum van de Centrale Bank van Suriname waar de geschiedenis van het geldwezen wordt verteld.

Tussen Nederland en Suriname bestaan op museaal gebied verschillende samenwerkingverbanden. Zo is er bijvoorbeeld de rehabilitatie van Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam en een samenwerkingsverband tussen het Surinaams Museum en het Tropenmuseum.

Tijdens de werkgroep zijn de volgende vragen en stellingen besproken:

- Hoe verloopt de samenwerking tussen de betrokken musea in Nederland en Suriname?
- Is er meer samenhang mogelijk in de museale projecten en op welke manier?
- Met welk doel wordt het museale erfgoed ingezet bij projecten?
- Bij het opzetten van tentoonstellingen is de uitwisseling van kennis belangrijker dan de uitwisseling van het object. Is het mogelijk een gezamenlijk programma van eisen op te stellen?
- De wijze waarop Nederlandse musea gefinancierd worden staat samenwerking in de weg.

Conclusies:

- Musea in Nederland hebben succesvol samengewerkt op een thematische basis en met een afgebakende tijdsduur.
- In Suriname is een groot draagvlak voor museale samenwerking. Deze samenwerking is vooral gericht op kennis in plaats van uitwisseling van objecten.
- Het is van groot belang om het netwerk van het Instituut Cultuurstudies in Paramaribo te versterken en bijvoorbeeld een coördinator aan te stellen die zicht heeft op alle projecten.
- De uitwisseling van objecten, kennis en gegevens en de herkenning van het verleden zijn belangrijke motivaties voor het opzetten van museale projecten.
- Coördinatie is heel wezenlijk zowel hier als in Suriname. Met coördinatie zijn er mogelijkheden voor een programma.
- Een projectendatabase is belangrijk, maar staat of valt met actuele informatie. Continue beheer van een dergelijke database is noodzakelijk.
- In de eerste plaats is het van belang dat de verschillende spelers in het museale erfgoedveld van en met Suriname van elkaar op de hoogte zijn, samenwerking is een tweede stap.
- Financiering is een punt van aandacht maar geen groot probleem.

3. Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed

De term gemeenschappelijk cultureel erfgoed (GCE) is een beladen term. De terminologie 'gemeenschappelijk' wordt door Nederland voornamelijk gebruikt om erfgoed met een Nederlandse oorsprong te benoemen.

Suriname erkent dat er gemeenschappelijk cultureel erfgoed bestaat tussen Nederland en Suriname, maar voor beide landen is het niet duidelijk welk erfgoed kan worden gezien als gemeenschappelijk en welk erfgoed niet. De waardebeoordeling van het erfgoed varieert enorm. De complexiteit van het begrip heeft tot het opzetten van de werkgroep 'The mutuality of mutual cultural heritage' geleid. Deze werkgroep is theoretischer van opzet dan de meer praktijkgerichte overige werkgroepen. De thematiek van deze werkgroep speelt bij alle prioriteitslanden en komt daarom bij elke erfgoeddag terug. Tijdens de werkgroep wordt op het begrip 'mutual' in het algemeen gediscussieerd en wordt er in het bijzonder ingegaan op het prioriteitsland dat die dag centraal staat. Centraal in de werkgroep staat het zoeken en benoemen van gemeenschappelijke 'lieux de memoire'.

Tijdens de werkgroep zijn de volgende punten besproken:

- Hoe wordt de gemeenschappelijkheid van het cultureel erfgoed ervaren door Nederlandse instellingen en hun counterparts in Suriname?
- Komt in het beleid van in Nederland gevestigde instellingen de visie van de Surinaamse gemeenschap voldoende tot uiting?
- Het gemeenschappelijk erfgoed (in Suriname en Nederland) kan een bindende factor zijn tussen de Surinaamse bevolking en de Surinaamse Nederlanders.
- Is het zinvol het beleid voor Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed 'op te hangen' aan gezamenlijke lieux de mémoires? Wat zijn hiervan goede voorbeelden?

Conclusies:

- Het gemeenschappelijk erfgoed in Suriname en Nederland, als bindende factor tussen de Surinaamse bevolking en de Surinaamse Nederlanders, wordt vanuit Suriname als wenselijk ervaren. Het zou een bindende factor kunnen zijn. Het gezamenlijk cultureel erfgoed (materieel en immaterieel) zorgt in ieder geval voor een bewustmaking van het koloniale verleden.
- Suriname is een jonge staat die nog volop in het proces van *nation building* is en zodoende bezig is met het definiëren van het erfgoed.
- Het idee om het GCE beleid op te hangen aan gezamenlijke *lieux de memoires* is positief ontvangen.

4. Erfgoed van de Tweede Wereldoorlog

De groep Surinamers die in de jaren 1943-1947 en 1952-1954 in het Nederlandse leger hebben gediend of op schepen van de Nederlandse koopvaardij hebben gevaren, is een vergeten groep. Vanuit de kolonie Suriname is actief bijgedragen aan de Nederlandse militaire inzet in deze perioden. Surinamers dienden op oorlogsschepen en fungeerden als kanonnier op schepen van de koopvaardij tijdens de Tweede Wereldoorlog, namen deel aan de Koreaanse Oorlog en aan de politioele acties in Indonesië, en dienden in de Koninklijke Troepenmacht in Suriname.

De voorzitter van deze werkgroep neemt de laatste jaren een verschuiving van perspectief in het debat omtrent WOII waar: van een typisch *Neerlandocentrisch* debat verschuift de focus nu langzaamaan naar het *Koninkrijk der Nederlanden*, naar Nederland en haar koloniën tijdens de oorlog. Het Surinaams erfgoed van WOII krijgt meer aandacht dan voorheen en is ook onderwerp van de discussie van de vijfde werkgroep. De werkgroep richt zich met name op het onderzoeksprogramma van de Stichting Recreatie Oorlogsveteranen Suriname (ROS) over: *Memories and experiences of Surinamese soldiers related to the Second World War and the Korean War*.

Tijdens de werkgroep zijn de volgende punten besproken:

- Wat is er bekend over het Surinaamse erfgoed van WOII?
- Wat zijn de centrale thema's van het onderzoeksprogramma van de ROS?
- Welke bronnen zijn geïdentificeerd?
- Welke onderzoeksmethoden worden gebruikt?
- Hoe kunnen onderzoek en kennis toegankelijk gemaakt worden?

Conclusies:

- De deelnemers bevelen aan te documenteren welke informatie er voor handen is, waar deze is en onder welke omstandigheden. Bronnen en vindplaatsen dienen geïdentificeerd te worden. De beschikbare informatie moet in kaart gebracht worden en beschikbaar zijn. Hiervoor dient een structuur, een netwerk ontwikkeld te worden, waar informatie in brede zin van het woord (databestanden, biografieën, adressen, onderzoeken, namenlijsten enz.) omtrent Surinaams Erfgoed van de WOII verkregen kan worden. Een website is een begin van deze structuur. Organisaties en particulieren kunnen uitgenodigd worden om hun kennis hier op te slaan en te delen met anderen.
- Om het herdenken te benadrukken, is het van belang verhalen van overlevenden zelf te documenteren en beschikbaar te maken. Wat daarop aansluit is, een niet meer dan vanzelfsprekende, deelname van Surinaamse oudgedienden bij herdenkingen. Ook zouden we een correcte namenlijst van Surinaamse gevallen samen moeten stellen, parallel aan die van NIOD. Ook deze zou beschikbaar voor een groot publiek moeten zijn en, vooral, zorgvuldig opgesteld. Ons gezamenlijk historisch erfgoed zou ook in het onderwijs meer aandacht moeten krijgen: scholen laten dit thema vaak links liggen.
- Surinamers, Nederlanders, Antillianen en Arubanen kunnen van elkaars gemeenschappelijke achtergrond leren: dit bevordert wederzijdse acceptatie. Om de gemeenschappelijke achtergrond toegankelijker te maken, kan er, naast de website, aangesloten worden bij andere vormen van populaire cultuur: de deelnemers stellen zich bijvoorbeeld een educatief stripboek over het aandeel van Suriname en Surinamers aan WOII voor.

5. Archieven, boeken en foto's

Het zogenaamde papieren erfgoed maakt een belangrijk deel uit van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed. Grotere instituten zoals het Nationaal Archief Suriname (NAS) en Nationaal Archief te Den Haag spelen hierin een belangrijke rol. Een belangrijk onderwerp is de teruggave van archieven van Nederland aan Suriname.

In de 19e eeuw zijn archieven uit Suriname ondergebracht bij het Nationaal Archief in Den Haag. In Suriname was het moeilijk om de archieven goed te beheren in verband met het tropische klimaat. Suriname bouwt nu een nieuw archiefgebouw en wil zijn archieven terug. In 2006 hebben de minister van OCW en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken de archieven toegezegd aan Suriname, maar ze stelden wel voorwaarden aan het beheer ervan. Het Nationaal

Archief inventariseert de staat van de archieven en werkt een aantal opties, inclusief financiële consequenties, uit. Op basis hiervan zal besloten kunnen worden onder welke condities de teruggave zal plaatsvinden. Besluitvorming hierover zal ingebracht moeten worden in het kabinet, vanwege de gezamenlijke verantwoordelijkheid en verplichting.

Naast de papieren archieven stonden in deze werkgroep ook boeken en foto's centraal.

Tijdens workshop werd onder andere gediscussieerd over de volgende vragen:

- Is zorg voor archieven en bibliotheken van Suriname een gedeelde verantwoordelijkheid?
- Op welke manier kan er een infrastructuur geformuleerd worden voor kleinere initiatieven, bijvoorbeeld op het gebied van fotografisch erfgoed?
- Hoe gaat het veld om met teruggave van de archieven?
- Waar liggen binnen dit veld de knelpunten en kansen voor meer samenhang in projecten?

Conclusies:

- Er is een gedeelde verantwoordelijkheid voor de archieven door een gedeelde historische ervaring.
- De samenwerking tussen Nederland en Suriname op het vlak van de archieven heeft goede perspectieven, dit in tegenstelling tot andersoortig materiaal. Bibliotheek samenwerking is in vergelijking tot archief samenwerking zwak ontwikkeld. Hetzelfde geldt voor foto's en ander materiaal, de samenwerking is ad hoc en er is geen follow-up wat betreft goede conservering na de overdracht.
- De ambassade lijkt niet goed op de hoogte te zijn van de juiste counterparts. Vrijwel altijd wordt doorverwezen naar dezelfde twee instellingen: het museum in Fort Zeelandia en Cultuurstudies.

Workshop Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed Suriname – Nederland, 14 november 2008, Paramaribo

14 november 2008 vond in restaurant Spice Quest te Paramaribo de workshop 'Gedeeld Cultureel Erfgoed Suriname-Nederland' plaats. Deze workshop werd georganiseerd door het Directoraat Cultuur Suriname in samenwerking met het CIE en medemogelijk gemaakt door de Nederlandse Ambassade te Paramaribo.

De aanleiding voor de workshop was de wens vanuit het Directoraat Cultuur het Surinaamse cultuurbeleid te presenteren aan het Surinaamse erfgoedveld, en het CIE dat follow-up wilde bieden aan de Erfgoeddag Suriname, in 2007 georganiseerd in Den Haag. Deze erfgoeddag had tot doel het Nederlandse erfgoedveld samenwerkend met Suriname samen te brengen en te discussiëren over de kansen en knelpunten in de onderlinge samenwerking. Het CIE wilde middels een soortgelijke bijeenkomst in Paramaribo, gericht op het Surinaamse erfgoedveld samenwerkend met Nederland, follow-up bieden aan deze erfgoeddag. Het Directoraat Cultuur zag in deze workshop een podium voor de presentatie van het Surinaamse Cultuurbeleid.

De doelstellingen van het CIE voor de workshop in Suriname komen deels overeen met de doelen van *the Atlantic World and the Dutch* (AWAD). AWAD is op de CIE erfgoeddag Suriname al als partner betrokken geweest. De workshop is daarom ook in samenwerking AWAD georganiseerd om eveneens follow-up te bieden aan de workshop die zij in juli 2006 in Paramaribo organiseerden.

De doelstellingen van de workshop:

- presentatie van het Surinaamse cultuurbeleid;
- verslag uitbrengen van de erfgoeddag in Nederland;
- inventarisatie van afgeronde, lopende en toekomstige erfgoedprojecten;
- inventarisatie van betrokken instellingen en experts in Suriname;
- documentatie van de projecten en bundeling van ervaringen;
- documentatie van betrokken instellingen in binnen- en buitenland;
- uitwisselen van informatie en ervaringen door experts;
- presentatie van de projectendatabase.

In de ochtend waren er verschillende presentaties:

- Stanley Sidoel presenteerde het Surinaamse cultuurbeleid en de visie van het Directoraat Cultuur voor de komende jaren. In de komende periode wil het directoraat werken aan duurzaam cultuurbeleid, waarin capaciteitsopbouw, *public awareness* en het stimuleren van samenwerking op verschillende niveaus de speerpunten zijn.
- Robert Parthesius, directeur CIE, vertelde over de activiteiten van het CIE, de Erfgoeddag Suriname in Nederland en het belang van duurzame samenwerking.
- Annemarie Willems van het CIE gaf uitleg over de GCE-database.
- Jerry Egger van AWAD vertelde over de activiteiten van AWAD, de doelen en resultaten van de workshop uit 2006 en de toekomstige doelen.
- 9 initiatiefnemers van verschillen erfgoedactiviteiten kregen de kans hun project voor het voetlicht te brengen.

De middag was gereserveerd voor 4 werkgroepbijeenkomsten gericht op de thema's:

- Wetgeving / Rol van de overheid
- Kennis
- Digitalisering
- Duurzaam Toerisme

De unieke diversiteit aan culturen in Suriname, kwam goed tot uiting in de samenstelling van de participanten van de workshop. De erfgoedparticipatie in Suriname blijkt ook zeer breed, een groot aantal organisaties en particulieren is betrokken bij het beheer en behoud van het erfgoed van de eigen gemeenschap. De verscheidenheid aan identiteiten, de brede participatie en het grote aantal erfgoedactiviteiten maakt het Surinaamse erfgoedveld zeer dynamisch.

Naast een levendig erfgoedveld voert Suriname ook een actief cultuurbeleid. Vanuit het Directoraat Cultuur worden financiële middelen beschikbaar gesteld voor het opzetten van verschillende duurzame activiteiten:

Ontwikkeling van beleid gericht op samenwerking met het bedrijfsleven. Deze samenwerking, in de vorm van een Cultuurfonds is uniek, aangezien het bedrijfsleven doorgaans zeer terughoudend is in samenwerking met de overheid. Dit fonds is 14 november op dezelfde locatie als de workshop officieel gelanceerd. Het fonds moet gezien worden als een duurzame investering in het cultuurveld. Het Directoraat Cultuur toetst de financieringsaanvragen aan het cultuurbeleid. De bestuursvoorzitter van het Cultuurfonds afkomstig uit het bedrijfsleven.

Een nationaal restauratiefonds is in oprichting, zodat het verval van de historische binnenstad van Paramaribo kan worden tegengaan op een gestructureerde manier.

Een Centrum voor de culturele informatie met betrekking tot Suriname is in oprichting, met als doel het beheer en behoud van het (im)materiële erfgoed van de gehele Surinaamse samenleving. Het Directoraat zet zich in voor de oprichting van dit Centrum en het CIE heeft zicht gecommiteerd het beoogde Centrum te ondersteunen, waar gewenst.

Een van de conclusies van de Erfgoeddag Suriname uit 2007 was dat in Nederland onduidelijkheid bestaat over het begrip gemeenschappelijk of gedeeld cultureel erfgoed en dat de opvatting over de breedte van het begrip verschilt:

Het erfgoed is per definitie gemeenschappelijk omdat alle bevolkingsgroepen, met uitzondering van de Inheemsen, in Suriname terecht zijn gekomen door toedoen van de Nederlanders.

Het erfgoed in Suriname is Surinaams, Nederland maakt deel uit van de Surinaamse geschiedenis, maar dat maakt dit erfgoed niet per definitie gedeeld.

Tijdens de workshop bleek dat in Suriname voornamelijk de tweede uitleg aan het begrip wordt gegeven. Nederland heeft echter wel een groot aandeel in de erfgoedactiviteiten in Suriname. Vanuit de Nederlandse overheid wordt een actief beleid gevoerd betreffende het 'gemeenschappelijk cultureel erfgoed'. Dit beleid is specifiek gericht op acht prioriteitslanden, waar Suriname deel van uit maakt en zorgt voor een ruime beschikbaarheid aan gelden voor erfgoedactiviteiten gericht het zogenaamde gemeenschappelijke erfgoed, beheert door de Nederlandse Ambassade in het betreffende prioriteitsland. Daarnaast wordt in Suriname voor projectfinanciering vaak naar Nederland gekeken, aangezien de financiële middelen, zeker bij de eigen overheid, zeer beperkt zijn.

De situatie die hierdoor ontstaat is dat een groot aandeel van het erfgoed dat wordt bewaard, erfgoed is dat voor Nederland van grote waarde is, maar niet perse waar men in Suriname zelf prioriteit aan zou geven. Financiering uit Nederland is nodig en gewenst, maar mag niet leidend zijn in het erfgoedbeleid van Suriname. Een omslag van aanbodgericht naar vraaggericht is gewenst.

Een van de doelstellingen van de workshop was de mogelijkheden te onderzoeken voor betere samenwerking en samenhang in erfgoedprojecten en in de samenwerking met Nederland. Grote behoefte blijkt te bestaan aan samenhang in de verschillende projectinitiatieven. Verschillende ideeën tot bundeling van projecten zijn geopperd, echter de angst van de initiatiefnemers is dat door samenwerking het eigen idee wordt overgenomen, of raakt ondergesneeuwd. De drempel tot daadwerkelijke samenwerking is hierdoor erg hoog.

Opvallende punten:

De behoefte aan en de aandacht voor het vastleggen van het (im)materiële erfgoed is groot. Dit blijkt uit het grote aantal lopende en afgeronde en projecten en projectvoorstellen en organisaties die zich op uiteenlopende wijzen richten op het culturele erfgoed van Suriname.

De duurzame ontwikkeling van erfgoedsites ten behoeve van de lokale bevolking wordt als belangrijk ervaren en heeft nu ook prioriteit binnen het nationale cultuurbeleid. Bij deze ontwikkeling spelen onder andere capaciteitsopbouw, duurzaam toerisme en public awareness een grote rol.

Het ontbreken van een academisch kader voor o.a. geschiedenis en archeologie wordt als gemis ervaren. Grote waarde wordt gehecht aan het AWAD kennisnetwerk, echter de infrastructuur om in Suriname een opleiding te verzorgen ontbreekt.

Een groot aantal initiatieven op het gebied van erfgoeddigitalisering (Erfgoedcentrum, technisch faciliteitencentrum, archieven EBG, Cultuurstudies) bestaan momenteel naast elkaar. Er wordt nog weinig samengewerkt, terwijl de initiatiefnemers vrijwel dezelfde doelen nastreven: het veiligstellen en bewaren van het culturele erfgoed.

Digitalisering betekent in Nederland iets anders dan in Suriname, aangezien het bezit van een computer, de kennis om met een computer te werken en een solide digitale infrastructuur in Suriname niet vanzelfsprekend zijn. Erfgoeddigitalisering betekent in eerste instantie het veiligstellen van het (im)materiële erfgoed, het ontsluiten volgt in een later stadium.

Het vervolg

Tijdens de plenaire discussie ter afsluiting van de workshop was er enerzijds enthousiasme over het verloop van de dag, anderzijds waren er kritische geluiden over het vervolg op de workshop. De centrale was: 'Wat nu?'. Het Directoraat Cultuur en het CIE zullen op verschillende wijzen follow-up bieden aan de workshop:

Het Directoraat Cultuur voert een beleid dat gericht is op duurzaamheid met de blik gericht op de toekomst en zal de aanbevelingen voortkomend uit de bijeenkomst meenemen in haar beleid.

De aanbevelingen voortkomend uit de werkgroepen zullen worden aangeboden aan de belanghebbende ministeries in zowel Suriname als Nederland, ter ondersteuning voor de beleidsmakers.

Het Directoraat en CIE hebben een convenant getekend, waarin het CIE zich heeft gecommitteerd ondersteuning te bieden bij het opzetten van het Surinaams Centrum voor Culturele Informatie, waar gewenst. Binnen zes maanden zal het inhoudelijk raamwerk van het Centrum af zijn en zal een bestuur worden benoemd.

Om deze workshop daadwerkelijk tot een succes te maken is contact een van de belangrijkste ingrediënten. Het is van belang dat de discussies die tijdens de workshop zijn gestart een vervolg krijgen. Het voorstel is gedaan om met enige regelmaat bij elkaar te komen om de actualiteit en structurele zaken te bespreken aangaande het duurzame beheer en behoud van het culturele erfgoed.

De werkgroepen

1. Wetgeving / Rol van de overheid

Eigendomsrechten op de grond

De problematiek van de eigendomsrechten op de grond kan worden onderverdeeld in vier categorieën:

1. De historische rechten op de gronden in de districten Para en Coronie;
2. De kwestie van de onverdeelde boedels in de binnenstad van Paramaribo;
3. De grondenkwestie van de verlaten plantages;
4. De grond- en rechtenproblematiek van de Inheemsen en Marrons

De eigendomsrechten kunnen worden onderverdeeld in vier categorieën, wat de complexiteit rondom de grondtitels verklaard, alsmede het ontbreken van een uniform beleid. Elk van de categorieën vraagt om een specifiek beleid, dat momenteel ontbreekt.

De actuele eigendomssituatie in Paramaribo wordt momenteel wel in kaart gebracht door middel van het GLISS-project.

Aanbevelingen:

- Neem geen rigoureuze maatregelen, maar formuleer een beleid dat stimulerend werkt ten aanzien van de grondeigenaren. Zet een soort 'ombudsgroep' op ter begeleiding van dit proces, die met de eigenaren in gesprek gaan om te komen tot een oplossing van de problematiek.
- Pak het ruimtelijke beleid aan door middel van decentralisatie.

Monumentenwetgeving

De bestaande monumentenwet van 2002 heeft een aantal gebreken, waardoor de monumenten niet optimaal onderhouden worden.

Aanbevelingen:

- Maak een aantal uitvoeringsbesluiten die het verstrekken van subsidies aan monumenteneigenaren mogelijk maken, bijvoorbeeld door het opzetten van een Restauratiefonds.
- Creëer belastingverlagende maatregelen voor monumenteigenaren.

Een controlerende cq toezichthoudende instantie, die zorgt voor de naleving van de bepalingen in de Monumentenwet, ontbreekt. Voor de Bouwwet is een dergelijke controlerende instantie er wel, namelijk de afdeling Bouw- en Woningtoezicht (BWT) en de Bouwpolitie.

Aanbeveling:

Om tot een efficiënte en effectieve Monumentenwet te komen is het noodzakelijk dat de communicatie tussen de Ministeries van Onderwijs en Volksontwikkeling (MINOV), Openbare Werken (OW), Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (ROGB), het Districts- Commissariaat van Paramaribo, de buurtmanagers van Paramaribo, en de site manager van de werelderfgoedsite verbeterd.

Onderhoudsplannen voor gebouwd erfgoed

Volgens de Monumentenwet 2002 zijn eigenaren van beschermde monumenten reeds verplicht tijdig onderhoud te verrichten aan hun monumentaal bezit, dit gebeurt echter op te kleine schaal. Met name bij de overheidspanden ontbreekt het aan een strakke onderhoudsdiscipline. Jaarlijks wordt een klein aantal monumentale overheidspanden gerestaureerd, omdat slechts een beperkt budget beschikbaar is bij de afdeling Landsgebouwen van het Ministerie van Openbare Werken. Een echte onderhoudsplanning bij de overheid is er niet. Restauraties worden uitgevoerd, omdat er geen regelmatig klein en groot onderhoud wordt gepleegd aan de gebouwen.

Aanbevelingen:

- Laat deze onderhoudsplicht voor iedereen gelden, niet alleen voor de particuliere monumenteneigenaren.
- Verhoog het budget van de afdeling Landsgebouwen. Voor de verhoging van dit budget is goedkeuring nodig van de Minister van Financiën.
- Het verstrekken van impulsen, in de vorm van bijvoorbeeld subsidies, door de overheid is een belangrijke vereiste ter stimulering van het onderhoud van monumenten.

Herbestemming van oude panden

De historische binnenstad van Paramaribo kenmerkt zich door een zware kantoorfunctie van met name de overheid. De woonfunctie is erg zwak vertegenwoordigd. Met het oog op revitalisering van het oude stadscentrum en ter verbetering van de kwaliteit van het gebied, zou er een betere mix van stedelijke functies moeten komen: kantoor, wonen, horeca, cultuur, vertier etc.

Aanbeveling:

Voor de herbestemming en revitalisering van de historische panden in het centrum van Paramaribo is het formuleren van een bestemmingsplan noodzakelijk.

Financiering

Aanbevelingen:

- Stap af van uitsluitend donorfinanciering.
- Zorg op nationaal niveau voor een speciaal fonds, om bijvoorbeeld de historische binnenstad te rehabiliteren.
- Weinig inkomsten uit de toeristische sector vloeien daadwerkelijk terug naar de sector. Introduceer daarom een vorm van toerismebelasting, waarbij een bepaald gedeelte wordt aangewend voor het herstel van de historische binnenstad.
- Financiering zou daarnaast verkregen kunnen worden uit het districtsfonds van Paramaribo en leegstaande percelen in de binnenstad waarvan de overheid eigenaar is,. Deze percelen zouden aangewend kunnen worden als parkeerplaats voor betaald parkeren, zodat deze parkeergelden vervolgens weer ingezet kunnen worden voor behoud en onderhoud van de binnenstad.

2. Kennis

Ontwikkeling en belang van een academische structuur op het gebied van geschiedenis, archeologie, museologie en archiefwetenschap:

- Een structurele oplossing binnen de problematiek van kadertekort op het gebied van geschiedenis, museologie, archeologie en archiefwetenschap is wenselijk. Om tot een oplossing te komen wordt een onderzoek naar de specifieke behoefte aan een kader raadzaam geacht.
Vragen die beantwoord dienen te worden zijn:
 - o Op welk niveau is behoefte aan een dergelijk kader (academisch, HBO, MBO niveau). Dit zal per sector verschillen.
 - o Gelet op de omvang van de Surinaamse samenleving is het de vraag of het de voorkeur heeft in Suriname een academische opleiding op te zetten aan de Anton de Kom Universiteit eventueel in samenwerking met andere opleidingsinstituten en een buitenlandse universiteit, of dat enkele Surinaamse studenten naar de regio of Europa worden uitgezonden met een beurs voor een studie archeologie, museologie e.a.
 - o Indien wordt besloten een opleiding op te zetten, is de aanbeveling deze opleiding niet jaarlijks te organiseren, maar om de 3 a 4 jaar. Naar gelang de behoefte in de samenleving bestaat, dus op basis van vraag en aanbod.
 - o Een aanbeveling die op korte termijn kan worden uitgevoerd is een deskundige op een van de bovengenoemde kennisgebieden naar Suriname te halen om de urgente

werkzaamheden alvast aan te pakken (vb. archeologie) en daarbij tegelijkertijd enkele Surinaamse studenten een 'on the job training' te geven.

Aanbevelingen:

- Formuleer een beleid dat in eerste instantie gericht is op de in Suriname aanwezige kennis en indien de specifieke kennis waar behoefte aan is in Suriname niet aanwezig of beschikbaar is, dan pas over de grens te kijken.
- De overheid dient een specifiek beleid te formuleren en middelen vrij te maken voor het opheffen van dit probleem. Er kan echter ook worden gekozen voor een Public Private Partnership (PPP) benadering, waarbij niet alle verantwoordelijkheid wordt overgelaten aan de overheid. Een voorbeeld is het Cultuurfonds Suriname, gelanceerd op 14 november en een samenwerking tussen het bedrijfsleven en het Directoraat Cultuur.
- Het opzetten van een Diaspora studie, waarbij cultuurkunde ook kan worden onderwezen aan de Anton de Kom Universiteit, wordt van groot belang geacht.
- Onder de noemer van Mediastudies kunnen verschillende studierichtingen op worden opgezet in Suriname zoals 'cinematografie', een onderwerp dat onderbelicht is in Suriname. Cinematografie valt onder de noemer van kunst en cultuur en zou ook ondergebracht kunnen worden bij de Academie voor Hoger Kunst en Cultuur Onderwijs (AHKCO).

Public awareness

" Onbekend maakt onbemind". Ondersteun daarom de instituten en personen die zich inzetten voor *public awareness*, door middel van bijvoorbeeld erfoededucatie. Het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (Minov) is de hoofdverantwoordelijke voor de ontwikkeling, het uitdragen en uitvoeren van het cultuurbeleid en speelt een belangrijke rol in het vergroten van de *public awareness*, maar ook in deze is de PPP aanpak vereist.

Capaciteit opbouw

Investeer in de factoren mens, middelen en materieel. Niet alleen de overheid maar ook de *public private partnership* aanpak hier vereist.

Technische faciliteiten

Het tekort aan onder andere deskundigheid en technisch apparatuur vormt een belemmering, waar een oplossing voor gezocht dient te worden. Een inventarisatie waarbij gekeken wordt naar de behoefte aan technische apparatuur en deskundigheid onder de verschillende instituten en organisaties is wenselijk. Vervolgens is het noodzakelijk na te gaan op welke wijze de behoeften 'geclusterd' kunnen worden om te voorkomen dat de verschillende instituten en organisaties dubbel werk doen. Samenwerking is hierbij een vereiste.

Erfgoededucatie

Binnen het onderwijssysteem in Suriname ontbreekt erfoededucatie, terwijl geconstateerd is dat de behoefte hieraan onder studenten en jongeren wel aanwezig is. Het Minov kan hier een rol in spelen door erfoededucatie op te nemen in het curriculum, met het idee dat dit uiteindelijk ook bijdraagt aan natievorming. Het gebruik hierbij van audiovisuele middelen is sterk aan te bevelen, omdat is gebleken dat jongeren zich dan meer openstellen voor de lesstof. Mediabedrijven hebben ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid bij erfoededucatie. Daarnaast spelen ook openbare bibliotheken belangrijke rol in. Hier ook *public private partnership* aanpak belangrijk.

3. Digitalisering

Onder erfgoeddigitalisering wordt enerzijds verstaan het vastleggen, of omzetten van de ene naar andere data: fotograferen, micro filmen, plastificeren, administreren, copyrights, audio, video, scannen en invoeren en anderzijds het toegankelijk maken of ontsluiten van het erfgoed.

Samenwerking

- Het Nationaal Archief Suriname (NAS) geeft aan voornamelijk belang te hechten aan de input van kennis en knowhow op het gebied van digitalisering . Een substantieel deel van de archieven ligt momenteel nog in Nederland, maar wanneer het nieuwe archiefgebouw af is zal worden gestart met de teruggave van de archieven . Het NAS werkt samen met het Nationaal Archief in Nederland, waarmee is afgesproken een eigen archiefunit in Suriname op te zetten. Naast de samenwerking met het Nederlandse Nationaal Archief voor het nieuwe archiefgebouw, trainingen en de teruggave van de archieven wordt een project opgezet gericht op audiovisueel materiaal, de vereiste specifieke kennis hiervoor ontbreekt echter nog.
- De afdeling Cultuurstudies van het Directoraat Cultuur (Minov) zal een samenwerking aangaan met het NAS, vanwege de betere faciliteiten en mogelijkheden die worden geboden. Andere organisaties die zich ook willen gaan richten op digitalisering worden uitgenodigd zich ook bij het NAS aan te sluiten.
- Archief van de Evangelische Broeder Gemeente (EBG) is bezig met het digitaliseren van papier en andere materialen vanaf het jaar 1500. Deze archiefstukken worden momenteel worden gescand, en ingevoerd via de computer. Het EBG werkt voor de digitalisering nog niet samen met andere organisaties zoals NAS.

Techniek

Eind vorige eeuw werd digitaliseren steeds belangrijker. Vanwege de hoge kosten en de steeds veranderde technieken lopen veel organisaties en instituten lopen ver achter. Alleen de grotere organisaties zijn over het algemeen in staat aan wereldwijde standaarden voor digitalisering te voldoen. Vaak blijkt ook dat systemen niet aan de zelfde voorwaarden voldoen.

“Het lijkt soms een moedeloze materie”.

Financiering

- Er bestaan verschillende financieringsmogelijkheden, waaronder het nieuw opgerichte Cultuurfonds Suriname, het bedrijfsleven, de Surinaamse overheid/subsidies en donaties van derden. Deze middelen zijn echter niet toereikend om aan het beleidsvoornemen te kunnen voldoen.
- Zorg voor een plan waarin zoveel mogelijk partners zijn opgenomen en een centrale plek vanwaar de systemen worden gebruikt. Samenwerking met Nederland ligt voor de hand, omdat Nederland de knowhow heeft en ervaring.

Aanbevelingen

- Door samenwerking tussen de verschillende initiatieven kunnen de beschikbare financiële middelen, kennis en capaciteit zo efficiënt mogelijk worden ingezet. Het NAS beschikt al over goede faciliteiten en staat positief tegenover samenwerking en het beschikbaar stellen van haar faciliteiten.
- Verzink niet in het inventariseren. Vanwege de grote omvang van het werk is afbakening noodzakelijk: (a) Instituten en organisaties die materialen willen digitaliseren dienen keuzes te maken (b) afspreken wat gedigitaliseerd moet worden en clusteren (c) afspreken volgens welke standaard en techniek het digitaliseren zal geschieden.
- Breng Surinaamse deskundigen samen en laat hen een selectie maken van de Surinaamse organisaties/instanties die prioriteit verdienen en afbakenen welk materiaal in aanmerking komt voor digitalisering.

- Schrijf vervolgens een projectvoorstel en besteed daarin vooral aandacht aan capaciteitsopbouw. Biedt dit voorstel aan de lokale en buitenlandse financierders aan.
- Het registreren en vervolgens toegankelijk maken van cultureel erfgoed voor een zo groot mogelijk publiek (algemeen, lokaal, regionaal en globaal) is van groot belang en daar dient beleid voor ontwikkeld te worden. Politieke betrokkenheid en het vrijmaken van middelen wordt noodzakelijk geacht. Het Directoraat Cultuur van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (Minov) heeft hier in haar beleidsplan aandacht aan besteed, de uitvoering is echter nog niet geschiedt.
 - Samenwerking tussen Surinaamse en Nederlandse partners blijkt noodzakelijk in verband met capaciteitsopbouw.

4. Duurzaam Toerisme

Aanbevelingen:

- Denk in termen van gebruikers van het toeristisch product en zorg dat alle mogelijke gebruikers iets uit dit product kunnen halen;
- Zie *public awareness* in een breder perspectief dan alleen de *awareness*, het gaat ook om *ownership*. Wanneer men zich verbonden voelt met een bepaald toeristisch product dan zal men heel anders met het product omgaan. Een manier ter bevordering van de *awareness* en *ownership* is de geschiedenis op te nemen in het curriculum van het onderwijs op alle niveaus.
- Het nieuw op te richten Surinaams Centrum voor Culturele Informatie is de aangewezen plek voor het verzorgen van trainingen en certificering.
- Grotere betrokkenheid bij historische toeristische locaties zal leiden tot de bereidheid om te betalen voor het onderhoud van bijvoorbeeld de site of het monument;
- Hanteer tarievendifferentiatie voor de toegangsprijzen, dat zal de lokale burgers een prikkel geven om het toeristisch product te bezoeken;
- Inventariseer welk gedeelte van de opbrengsten uit het toeristische product gemiddeld opnieuw worden geïnvesteerd in de sector;
- Het overheidsbeleid naar de sector toe moet duidelijk zijn en krachtig. Het moet wel blijven bij beleid want de private sector moet zelf het product verder ontwikkelen;
- Een goede inventaris van het cultureel erfgoed zou het toeristisch product ten goede komen.

Afstemmingsoverleg Cultureel Erfgoed Suriname – Nederland, 9 april 2009, Leiden

In april 2009 was de heer Stanley Sidoel, directeur Directoraat Cultuur Suriname, in Nederland. Op zijn verzoek heeft het CIE daarop een overleg georganiseerd met alle sleutelfiguren van het Nederlandse erfgoedveld samenwerkend met Suriname. Doel van het overleg was een overzicht geven van de stand van zaken van de gemeenschappelijk erfgoed projecten van Surinaamse en Nederlandse zijde.

Stanley Sidoel gaf een overzicht van zijn cultuurbeleid en de activiteiten onder het Surinaamse cultuurbeleid gerelateerd aan Nederland. Dit was een vervolg op de presentatie die hij gaf tijdens de workshop 'Gedeeld erfgoed Suriname-Nederland', van 14 november 2008.

Van Nederlandse zijde gaf Kees Somer (Ministerie van OCW) een toelichting op het nieuwe Nederlandse Gemeenschappelijk Erfgoed Beleid. Alle aanwezigen waren uitgenodigd om als betrokkene bij de erfgoedsamenwerking Suriname - Nederland ook een bijdrage te leveren aan het programma door kort te introduceren wat de activiteiten in Suriname zijn.

Voorzitter: Astrid Weij (Erfgoed Nederland)

Aanwezige gasten (in alfabetische volgorde):

René Buddenberg	Stichting Boekoe
Eithne Carlin	Universiteit Leiden
Barbara Consolini	Erfgoed Nederland / AWAD
Benedine Dassen	Instituut Collectie Nederland (ICN)
René Dekker	Museum Naturalis
Frans van Dijk	Nationaal Archief
K.D. Dijkstra	Museum Naturalis
Peter van Dun	ICOMOS
Marianne Eijgenraam	Ministerie Buitenlandse Zaken
Mara de Groot	Nationaal Archief
Menno Hoogland	Universiteit Leiden, faculteit Archeologie
Jaap Hulscher	Stadsherstel Amsterdam n.v.
Roelof Koops	Zeeuws Archief
Francis Kromkamp	Stichting Boekoe
Albert van der Lugt	Stichting Herstelling
Gerard Lutteken	Stichting Herstelling
Eugenio van Maanen	Hogeschool voor Toerisme Breda (NHTV)
Paul Morel	Stadsherstel Amsterdam n.v.
Ilse Prins	Museum Naturalis
Marina Raymakers	Instituut Collectie Nederland (ICN)
Stanley Sidoel	Directoraat Cultuur Suriname
Ron Smit	KIT
Kees Somer	Ministerie OCW
Alex van Stipriaan	AWAD / Tropenmuseum / Erasmus Universiteit
Annemarie Willems	CIE

Stanley Sidoel – Overzicht beleid Directoraat Cultuur

Een van de hoofdthema's binnen het cultuurbeleid is het 'Behoud van het Cultureel erfgoed'. De uitgangspunten van dit thema luiden:

- De term gedeeld erfgoed heeft betrekking op het gedeeld verleden;
- Het GCE-beleid is wezenlijk onderdeel internationaal cultuurbeleid Nederland;
- Het GCE-beleid is onderdeel Cultuurbeleid Suriname;
- Het erfgoed van Suriname is op de eerste plaats Surinaams erfgoed.

Enkele probleemgebieden bieden het erfgoedbeleid:

- Ontbreken Restauratiefonds;
- Gebrekkige Coördinatie naleving wetgeving;
- Ontbreken Onderhoudsplannen;
- Gebrek specialistische kennis (restauratieopleiding);
- Gebrek kader/kennis en infrastructuur onderzoek en studie;
- Geen academische opleiding/raamwerk.

Belangrijke speerpunten:

- Verzelfstandiging en Rehabilitatie Fort Nieuw Amsterdam;
- Nominatie plaatsing Jodensavanne Wereld Erfgoedlijst;
- Petroglyphen Zuid-Suriname;
- Zorg Werelderfgoed site Binnenstad Paramaribo;
- Monumenten Beheersinstituut;
- Informatie Centrum Surinaamse Cultuur;
- Wetenschappelijke Cultuurstudies en documentatie;
- Archiefwezen.

Sectoroverschrijdende prioriteiten:

- Institutionele versterking/capaciteitsbevordering;
- Beleidsmatige samenwerking op instellings- en overheidsniveau;
- Publieke bewustwording;
- Kennis uitwisseling.

Kees Somer wijst erop dat het nieuwe Nederlandse GCE beleid, dat loopt tot 2012, eigenlijk niet heel veel anders is dan de vorige. In grote lijnen loopt dat gewoon door, zoals in het afgelopen decennium. Voor de acht prioriteitslanden: Suriname, Indonesië, Sri Lanka, India, Brazilië, Zuid-Afrika, Russische Federatie en Ghana, zal er voor de komende jaren nog steeds capaciteit worden ingezet. De doelstellingen: capaciteitsopbouw en kennisuitwisseling, zijn niet nieuw.

Wat wel nieuw is zijn de financiële veranderingen:

Zoals velen weten is de commissie HGIS-C, die voorheen de HGIS-C middelen beheerde, opgeheven.

Aan de hand van de brief *Grenzeloze Kunst*, die eind vorig jaar naar de Kamer is gegaan, zijn er een aantal veranderingen doorgevoerd. GCE blijft prioriteit, met het verschil dat er meer sturing komt en er structureel geld voor wordt uitgetrokken. Er wordt gestreefd naar afspraken met overheden in de acht prioriteitslanden. Voorheen bepaalde de HGIS-C commissie of er geld werd toegekend aan projecten, daar stond geen vast bedrag voor. Nu wordt er jaarlijks 2 miljoen euro uitgetrokken voor GCE. 1 miljoen daarvan wordt verstrekt via de Nederlandse ambassades in de prioriteitslanden, het andere miljoen wordt verstrekt via de rijksdiensten in Nederland: Nationaal Archief, Instituut Collectie Nederland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (voorheen RACM). De ambassades hebben een belangrijke rol, omdat zij het beste zicht hebben op de betrokkenheid van personen en instellingen in de prioriteitslanden bij GCE-activiteiten. Ambassades worden hierdoor een soort 'subsidieloket' waarbij lokale organisaties aanvragen kunnen doen. Om te bepalen welke initiatieven geld toegekend krijgen zijn er criteria opgesteld. Het beleid loopt van 2009 tot 2012.

De rijksdiensten spelen vooral op het gebied van kennisuitwisseling een rol. Dit is ook geen nieuw element in het beleid, maar wordt nu gestructureerd voortgezet. De rijksdiensten kunnen de juiste partijen betrekken bij projecten.

De overheid streeft, op het gebied van GCE, naar samenwerking en het maken van afspraken met de prioriteitslanden. Gezamenlijk kan worden vastgelegd waar per land de prioriteiten liggen. Er wordt gericht op meerjarenprogramma's. Inbreng vanuit het veld is nodig en zeer gewenst.

Het voordeel van deze opzet is dat er voor GCE meer sturing en samenwerking is. Vanwege de opzet per land kunnen de acht programma's op elkaar worden afgestemd. Bovendien kunnen er zo dwarsverbanden tussen landen worden gelegd. In plaats van bilaterale is er sprake van multilaterale samenwerking. Uit de GCE bijeenkomst vorig jaar in Den Haag, waar beleidsverantwoordelijken uit de acht prioriteitslanden bijeen waren, is de wens naar voren gekomen dat het beleid ook tussen de landen moet plaatsvinden. Het moet een structureel verband worden, dat eens in de twee jaar samenkomt en het beleid evalueert.

Naast de drie rijksdiensten die betrokken zijn, zijn de Ministeries van OCW en Buitenlandse Zaken betrokken en Erfgoed Nederland. Zij vormen een coördinatiegroep die het Gemeenschappelijk Erfgoed Overleg (GEO) als onafhankelijk adviesorgaan vervangt. Omdat de ambassades nu aan de hand van criteria en in overleg werken is GEO niet meer nodig.

Thema: Museaal en Immaterieel Erfgoed (niet los van elkaar besproken)

Dhr. Sidoel benadrukt met name het belang van de Stichting Surinaams Museum en het Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam (FNA).

Het Surinaams Museum heeft in samenwerking met Nederland een groot depot opgezet dat belangrijk is voor de kwaliteit van het museum.

De visie op het Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam (FNA) is dat het verzelfstandigd wordt, hiervoor is een nieuwe stichting opgericht: SOFNA. Er zijn samenwerkingsverbanden met het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen en de gemeente Amsterdam. Vanuit de gemeente Amsterdam is Evert Middelbeek aangesteld als directeur voor een periode van drie jaar om het Openlucht Museum op de rails te krijgen en tegelijkertijd een Surinaamse opvolger klaar te stomen die zijn werk naar de periode van drie jaar over zal nemen. Sidoel benadrukt dat in het project (in samenwerking met het Ministerie van Arbeid) waarbij jeugddelinquenten aan het werk worden gezet bij restauratie, zodat zij een vak leren. Het doel is het museum binnen 5 jaar tijd een topattractie te maken, dat is logisch aangezien het in een toeristisch gebied ligt. Dit project moet bovendien het vertrouwen van de bevolking en het zakenleven in de overheid herstellen, het museum wil laten zien dat ze ook echt doen wat ze beloven.

Jaap Hulscher zit in het bestuur van SOFNA en zegt dat de nieuwe impuls die aan het museum is gegeven met name ook uitwerking heeft in het sociale leven van de Surinamers. FNA was altijd een ontmoetingsplek waar mensen gingen picknicken en dergelijke. Je ziet nu dat die sociale functie van deze plek weer wordt hersteld.

Daarnaast spreekt dhr. Hulscher over de wisselwerking tussen FNA en Fort Zeelandia. Dit zijn de twee belangrijkste musea van Suriname en toch wordt er niet (meer) samengewerkt, wat eigenlijk een hele logische stap zou zijn. Samenwerking biedt nieuwe mogelijkheden voor de toekomst van het openluchtmuseum, waarbij ook gedacht kan worden aan de invulling van culturele activiteiten op vele gebieden, zoals dans, tentoonstellingen en in samenwerking met andere culturele instellingen, vanuit Nederland, maar vooral uit Suriname.

René Dekker legt uit dat Museum Naturalis de grootste collectie ter wereld heeft van dieren, insecten en amfibieën uit Suriname, maar dat de nadruk van het museum nu verplaatst naar Zuidoost Azië. Zij willen de gegevens over de objecten beschikbaar stellen aan Suriname en elders. Dit kan via een website en een gids. Het gaat om een project van 2 jaar. Hiervoor hebben zij een subsidie ontvangen uit het Twinning programma Suriname Nederland.

Alex van Stipriaan zegt dat het Tropenmuseum een grote tentoonstelling gaat organiseren rondom Marrons, welke 5 november wordt geopend. Het Tropenmuseum heeft getracht voor de Marron tentoonstelling met het Surinaams Museum samen te werken, wat helaas niet door kon gaan. De reden is dat het materiaal van het museum te broos is om op een verantwoorde manier vervoerd te worden en dat ze een tekort aan personeel hebben. De Marron tentoonstelling moet het hierdoor helaas zonder de bijzondere collectie uit Suriname stellen, wat een gemis is.

Daarnaast worden in het binnenland van Suriname momenteel op twee plaatsen cultuurhuizen opgericht, uiteindelijk moeten het er vier worden. Deze moeten organisch groeien door

gesprekken met gezagdragers in het binnenland. Deze huizen kunnen functies vervullen op museaal gebied, maar ook op archief- en cultuurgebied, of alles samen. Het Totomboti project scoort op vele punten: werkgelegenheid, kennis, enzovoort, het is sectoroverstijgend project.

Dhr. Sidoel heeft de directeur van het Surinaamse Museum, Laddy van Putten, gesproken over archeologie. Het capaciteitsprogramma voor de archeologie dat Sidoel voor ogen heeft zal in principe worden ondergebracht bij het Surinaams Museum. Bij het ministerie van OCW wil Sidoel aanzwengelen dat het programma echt van de grond komt.

Marina Raymakers zegt dat het ICN zich vooral bezighoudt met de materiële kant van erfgoed. Een basisprobleem bij het beheer en behoud van cultureel erfgoed is depotbeheer. Het ICN is momenteel bezig, in samenwerking met het Nationaal Archief, met het opzetten van een cursus voor behoudmedewerkers. Deze cursus wordt al in Nederland gegeven en er wordt nu gewerkt aan het ombouwen van deze cursus voor Suriname. In januari 2010 zal worden gestart met deze cursus waarvoor tot nu toe al 18 deelnemers zich hebben aangemeld. De cursus zal 3 tot 4 jaar worden gegeven. Daarnaast wordt ook gewerkt aan een trainingprogramma waarin mensen in Suriname worden opgeleid om in de toekomst zelf de cursus tot behoudsmedewerker te geven.

Albert van de Lugt spreekt over wederkerigheid. Stichting Herstelling werkt met kansarme jongeren (werklozen/ex-delinquenten/sociale problemen etc.) om ze weer een toekomst te geven. Stichting Herstelling is met de jongeren naar het Zuiderzeemuseum geweest om hen te leren over de 'methodiek van stellingen' en de geschiedenis van Nederland. Naast het werk bij de Stelling van Amsterdam werkt Stichting Herstelling ook met jeugdige delinquenten in Suriname, die op het punt staan terug te keren in de maatschappij. De 'herstellingswerkzaamheden' zijn ook in Suriname gericht op het herstel van cultureel erfgoed. Zo is het Nola Hatterman Instituut volledig gerestaureerd, is het plein in Fort Zeelandia opgeknapt (stratenmakeropleiding), en is er nu een groep betrokken bij de rehabilitatie van Fort Nieuw Amsterdam. Stichting Herstelling doet dit laatste project in samenwerking met het Zuiderzeemuseum. Het doel van Stichting Herstelling in Suriname is het versterken van vakopleidingen in Suriname. Jongeren worden 'van de straat gehaald' en opgeleid in het monumentenbeheer. Het gaat om kennisoverdracht, dus de klus moet niet zo snel en zo mooi mogelijk gebeuren, er komt juist heel veel tijd en geduld bij kijken om uiteindelijk op meerdere fronten tot een bevredigend resultaat te leiden.

Eithne Carlin is vanuit de Universiteit Leiden samen met Museum Volkenkunde betrokken bij een educatief project gericht op de inheemse bevolking van Suriname. Het doel van dit project is te leren hoe de Indianen naar erfgoed kijken. Waar liggen de verschillen tussen de wijze waarop wij in het Westen naar het erfgoed van de inheemsen kijken en hoe zij zelf hun erfgoed beschouwen.

Alex van Stipriaan benadrukt het belang van fondsen en dat men niet alleen bezig moet zijn met 'oude troep', maar ook gericht moeten zijn op de toekomst. In de tentoonstelling waar hij momenteel aan werkt staat dan ook de vraag centraal 'hoe overleeft de Marroncultuur in een globaliserende wereld'? Deze tentoonstelling heeft de blik dus ook duidelijk gericht op de toekomst.

René Buddenberg haakt op Van Stipriaan in en licht de activiteiten van de Stichting Boekoe toe. Stichting Boekoe is gericht op de zoektocht naar en opgraving van het Marron Fort Boekoe. Sinds enige jaren is de Stichting hier mee bezig en in de loop van de tijd zijn ook verschillende artefacten gevonden die zijn overgedragen aan het Surinaams Museum.

De stichting richt zich op het vinden van het fort en heeft hiervoor advies ingewonnen bij de faculteit archeologie van de Universiteit Leiden, daarnaast wil de stichting zo veel mogelijk de lokale bevolking bij het project betrekken en is capaciteit opbouw binnen de archeologie ook in de plannen opgenomen.

Sidoel vraagt wie de stakeholders binnen het project zijn. Hij heeft nog niemand van het project gesproken en benadrukt het belang van lokale stakeholders voor het draagvlak van het project in Suriname.

Van Stipriaan vertelt dat de lokale bevolking moeite heeft met dit soort projecten. Zij willen liever geen indringers en wanneer je in dat gebied wat wil beginnen zal dit echt in goed overleg en met volledige commitment van de Marrons moeten gebeuren.

Buddenberg zegt dat er zeker contacten zijn gelegd met de Marrons en dat zij bijvoorbeeld in het vrij ondoordringbare gebied geholpen worden door lokale gidsen en hen zo veel mogelijk bij het project betrekken.

Sidoel zegt dat het Directoraat pas van veel activiteiten achteraf op de hoogte wordt gesteld en hij zou graag verandering in zien. Hij benadrukt ook de diepe emotionele culturele waarde van fort Boekoe, waar met altijd rekening mee moet worden gehouden.

Menno Hoogland vertelt dat de Universiteit Leiden inderdaad gevraagd is advies te geven bij het fort Boekoe project. Hij vertelt dat de universiteit archeologen heeft opgeleid in samenwerking met o.a. Aruba, Cuba en de Dominicaanse Republiek. Capaciteitsopbouw is voor de universiteit heel belangrijk en voor Suriname zouden zij graag kijken naar de mogelijkheden voor summer courses, om zo de lokale bevolking te interesseren voor de archeologie.

Thema: Archieven

Roelof Koops zegt dat het Gewest Zeeland voor ongeveer 17 jaar zeggenschap heeft gehad in Suriname, met als resultaat vele archiefstukken. Het is de bedoeling om deze informatie met de Metamorfose-subsidie digitaal toegankelijk te maken. Het behoud van deze documenten is nu de aanleiding deze naast conservering direct te digitaliseren. Er zijn ongeveer 50.000 opnames waaronder ambtelijke correspondentie, notulen en rekeningen. Het is de bedoeling dat het digitale aanbod begin 2010 online gezet wordt.

Frans van Dijk zegt dat het Nationaal Archief al vrij lang samenwerkt met het Nationaal Archief Suriname. In 2002 is er een groot plan van aanpak opgesteld over hoe het archief in Suriname op een hoger niveau getild kan worden. Ze richten zich op een aantal aspecten: nieuw archiefgebouw, een nieuwe archiefwet en op het opleiden van archief- en conserveringmedewerkers.

Het nieuwe gebouw belooft erg mooi te worden en zou het archiefwezen in Suriname mogelijk een 'enorme kick' kunnen geven, daarnaast is het opleiden van mensen volgens internationale standaarden een 'ongoing process'. Laatst hebben weer 10 nieuwe mensen in Nederland een diploma gehaald. De komende jaren gaat het Nationaal Archief hiermee door en wil het programma zelfs intensiveren. Het geeft een garantie van goed beheer.

Sidoel beaamt dat het programma werkt. Het nieuwe gebouw is ook van belang voor het archiefwezen in Suriname omdat het hopelijk nieuwe mensen aantrekt en een grotere betrokkenheid bewerkstelligt. Sidoel is ook zeer tevreden over de communicatie tussen het Nationaal Archief en het Directoraat.

Jaap Hulscher reageert door te zeggen dat het succes van het programma een impuls voor de rest van de Cariben zou kunnen betekenen, wellicht met Suriname als centrum.

Thema: Gebouwd Erfgoed

Peter van Dun vertelt dat er in 2010 waarschijnlijk een Shared Built Heritage Conference van ICOMOS plaats zal vinden in Suriname gericht op *cultural landscapes*.

Sidoel vraagt of het de bedoeling is dat Suriname het decor van de bijeenkomst in 2010 moet zijn. Van Dun vindt decor een te denigrerende term. Het is de bedoeling tijdens deze bijeenkomst aanbevelingen worden gedaan over het integreren van erfgoed in de samenleving.

Sidoel zegt dat deze bijeenkomst goed is omdat hij dan aandacht kan vragen van de beleidsmakers. Hij heeft zich boos gemaakt omdat er niet genoeg van de grond komt en het niet gefaciliteerd wordt.

Eugenio van Maanen is van mening dat ook voor het toeristisch potentieel het beheer van gebouwd erfgoed een belangrijke plaats inneemt en hoopt dat hier ook genoeg aandacht aan besteed wordt.

Jaap Hulscher zegt dat bij het herstel van het Fort Nieuw Amsterdam Surinamers bewust gemaakt kunnen worden. Maar welke toeristen hebben daar prioriteit? Binnenlandse of internationale?

Van Maanen reageert door te zeggen dat het binnenlandse toerisme in Suriname nog niet heel ontwikkeld is. Er komen wel veel scholen naar Fort Nieuw Amsterdam. Sidoel vult aan dat scholen gratis toegang hebben.

Stanley Sidoel vat samen dat we gesproken hebben over de binding van instellingen en personen, projecten en bijeenkomsten en de successen daarin. Hij denkt dat we met deze bijeenkomst latere gesprekken kunnen faciliteren.

Beknopt Overzicht Erfgoedprojecten Nederland - Suriname

1. Restauratie Plantage Frederiksdorp

In 2001 is begonnen met de restauratie van de historische gebouwen op plantage Frederiksdorp, waarna ze een toeristische bestemming hebben gekregen als hotel. Met deze toeristische bestemming is het onderhoud van de gebouwen gegarandeerd. Frederiksdorp heeft een grote cultuurhistorische, architectonische en stedenbouwkundige waarde. De voormalige plantage is daarmee uniek voor Suriname. Frederiksdorp is het eerste project buiten Paramaribo dat op de monumentenlijst geplaatst is.

Betrokken organisaties:

- Familie Hagemeijer (particulier);
- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES).

Financiering:

Ministerie van OC&W : € 350.000 euro

2. Restauratie Nola Hatterman Instituut (NHI)

Het NHI was in 2004 de laatste nog op te knappen houten officierswoning van het complex Fort Zeelandia in Paramaribo. Met de afronding van de restauratie van het pand in oktober 2005 is niet alleen een belangrijk historisch monument uit de zeventiende eeuw bewaard, maar ook het Nola Hatterman Instituut nieuw leven in geblazen. De kunstonderwijsinstelling, die sinds 1996 onderdak heeft in het pand, speelt een belangrijke rol in de Surinaamse cultuurwereld.

Het fort en de overige vijf officierswoningen op het Fort Zeelandia-complex zijn in een eerder stadium met Nederlandse financiering gerestaureerd en alle gebouwen bieden momenteel onderdak aan kunst- en erfgoedinstellingen (Surinaams Museum, Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname, Cultuurstudies, Nola Hattermaninstituut).

Betrokken organisaties:

- Stichting Herstelling;
- Stichting Maatwerk in Amsterdam;
- Stichting Arbeidsmobilisatie en Onderwijs (SAO);
- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES);
- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG);

Financiering:

HGIS-cultuurmiddelen: Bijna € 112.000,-

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam: Gezamenlijk € 252.000. ,-

3. Restauratie Plantage Peperpot

Op de voormalige plantage Peperpot bevinden zich naast de kampong van de voormalige plantagearbeiders nog de laat 19e eeuwse beheerderwoningen, de 20e eeuwse koffiefabriek en een houten koffieloods uit 1808. De koffie en cacao aanplant is ook nog aanwezig, zij het in verwaarloosde staat, alsmede de vaar- en loostrengen.

Betrokken organisaties:

- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES);
- KDV Architects;
- Carel van Hest Architecten;
- Stichting ter Behoud van Oudheden Suriname.

Financiering:

Ministerie OC&W: € 34.000,-

4. Studio Paramaribo

Het World Heritage Centre van Unesco in Parijs heeft de Faculteit Bouwkunde van de TU Delft opdracht gegeven om een managementplan op te stellen voor de binnenstad van Paramaribo. Een deel van het project wordt uitgevoerd door tien afstuderende studenten van de Faculteit Bouwkunde.

Betrokken organisaties:

- TU Delft, Faculteit Bouwkunde;
- Unesco World Heritage Centre;
- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES).

Financiering:

UNESCO

5. Bidesia Project

Internationaal tentoonstellings- en onderzoeksproject over migratie, ontwikkeling en culturele identiteit in Suriname, Bhojpuri India en Nederland.

Betrokken organisaties:

- GB Pant Social Science Institute in Allahabad;
- Instituut voor Maatschappij Wetenschappelijk Onderzoek, Paramaribo (IMWO);
- Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT);
- Mondriaan Stichting;
- Prins Claus Fonds;
- Stichting Surinaams Museum.

Financiering

HGIS Cultuurmiddelen: Bijna €118.000,-

6. Herinrichting depot Surinaams Museum

Verbouw en herinrichting depot en samenwerking/training behoud en beheer cultureel erfgoed. Sinds de jaren '90 wordt gewerkt aan ontwikkeling en bouw van het depot. De derde component van dit project is een trainingsprogramma voor het beheer en behoud van de collecties van het Surinaams Museum. Project wordt uitgevoerd door Stichting Surinaams Museum en Koninklijk Instituut voor de Tropen.

Betrokken Organisaties

- KIT Tropenmuseum;
- Stichting Surinaams Museum.

Financiering

HGIS Cultuurmiddelen: € 435.976,-

7. Ondersteuning Archiefwezen Suriname

Ondersteuning van het Surinaams archiefwezen in al zijn facetten, van nieuwbouw tot het restaureren/verfilmen en archiveren van nog te redden materiaal.

Betrokken organisaties:

- Landsarchief Suriname;
- Nationaal Archief Den Haag;
- Universiteit van Amsterdam;
- Stichting Archiefschool;
- Ministerie van OCW.

Financiering

HGIS Cultuurmiddelen: € 693.512,-

8. Atlas of Mutual Heritage

The Atlas of Mutual Heritage (AMH) is een groeiende digitale academische catalogus van illustraties en data over nederzettingen van the Nederlandse Oost & West Indische Compagnie (VOC and WIC).

Betrokken organisaties:

- Nationaal Archief, Den Haag;
- Koninklijke Bibliotheek;
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
- Rijksmuseum Amsterdam;
- De Nieuwe Collectie.

Financiering

HGIS Cultuurmiddelen: € 100.000,-

9. Database Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed

De afgelopen decennia zijn veel individuele projecten uitgevoerd op het gebied van het GCE van Nederland en Suriname. Deze projecten zijn vaak van tijdelijke aard. Er is gebleken dat aan het einde van een project waardevolle kennis verkregen tijdens het project veelal verloren gaat. Het Centrum voor Internationale Erfgoedactiviteiten verzamelt deze kennis en expertise op het gebied van Nederlands internationaal cultureel erfgoed, stelt deze op een centraal punt veilig en maakt het beschikbaar voor toekomstige erfgoedinitiatieven. Dit doet het CIE onder meer door het organiseren van erfgoeddagen voor de prioriteitslanden de ontwikkeling van een projectendatabase. In deze database wordt informatie over de inhoud, de doelstellingen en de resultaten van projecten opgeslagen. Deze database zal in de toekomst worden beheerd door het sectorinstituut Erfgoed Nederland.

Betrokken organisatie:

- Centrum voor Internationale Erfgoedactiviteiten (CIE).

Financiering:

HGIS Cultuurmiddelen: € 844.032,-

10. Connecting collections, connecting histories

Met deze tentoonstelling richt het museum de schijnwerpers op een belangrijke Suriname-collectie die aan het begin van de twintigste eeuw verzameld is. De kleine tentoonstelling maakt deel uit van de reeks 'Collecties in de Spotlights' waarin het museum zijn bijzondere verzamelingen onder de aandacht brengt. De afgelopen tijd zijn de voorwerpen en de bijbehorende unieke documentatie die de broers Penard nalieten aan Volkenkunde door onderzoekers bestudeerd.

Betrokken organisaties:

- Museum Volkenkunde;
- Stichting Surinaams Museum.

11. Tentoonstelling Diorama's door Gerrit Schouten

Gerrit Schouten was een kunstenaar, geboren in Paramaribo, hoofdstad van de toenmalige Nederlandse kolonie Suriname. Hij maakte portretten, kleurrijke waterverftekeningen en studies van planten en dieren. De kunstenaar werd beroemd met 'diorama's': kijkkasten met een perspectivisch weergegeven voorstelling. De thema's die Gerrit Schouten weergaf, waren indianenkampen, slavendansen, stads-en plantagegezichten. De diorama's vormen een belangrijke historische en topografische

bron over Suriname.

Betrokken organisaties:

Rijksmuseum Amsterdam;
Mondriaanstichting.

12. The Atlantic World and the Dutch (AWAD), 1500-2000

AWAD is gericht op het behoud, de toegankelijkheid en het onderzoek van het internationaal gedeelde materieel en immaterieel cultureel erfgoed in Nederland, Brazilië, Ghana, Guyana, Suriname en de VS, uitgebreid met de Nederlandse Antillen en Aruba.

Betrokken organisaties:

- Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV);
- Erfgoed Nederland;
- Nationaal Archief.

Financiering:

HGIS cultuurmiddelen: 2006: 53.050 euro

13. Shared Memory of the Dutch Caribbean

Het doel is om samen te werken op het gebied van management, veiligstellen en onderzoek naar het gedeelde culturele erfgoed. Shared Memory of the Dutch Caribbean is een alliantie/platform van culturele erfgoed organisaties in Aruba, De Nederlandse Antillen, Nederland en Suriname.

Betrokken organisaties:

- Nationaal Archief Den Haag;
- Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis (NiNsee);
- Nationaal Archief van de Nederlandse Antillen;
- Nationaal Archeologisch en Antropologisch Museum (NAAM);
- Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA);
- Bonaire Archaeological Institute (BONAI);
- Eilandgebied Curaçao, Monumentenbureau;
- Nationaal Archief Aruba / Archivo Nacional di Aruba;
- Nationaal Archief Suriname.

13. Amerindian Languages of Suriname, Documentation and Archives .

Documentatie van de inheemse talen en culturen van Suriname.

Betrokken organisaties:

- Universiteit Leiden, Faculteit Geesteswetenschappen, Talen en culturen van Latijns-Amerika;
- Max Planck instituut;
- School of Oriental and African Studies (SOAS).

14. The Suriname Creole Archive (SUCA)

Verzamelen, catalogiseren en veiligstellen van gedigitaliseerd historische teksten in het Sranan en Saranacaans voor verder onderzoek.

Betrokken organisaties:

- Radboud Universiteit Nijmegen, Centre for Language Studies;
- Max Planck instituut.

Financiering:

NWO

15. Manumission and emancipation in Suriname / Vrij in Suriname

Database met de namen en andere details over vrijgelaten slaven in Suriname and de namen van de geëmancipeerde slaven in 1863 en de namen van de voormalige eigenaren.

Betrokken organisaties:

- Nationaal Archief den Haag;
- Amrit Consultancy;
- Instituut voor Maatschappij Wetenschappelijk Onderzoek, Paramaribo (IMWO).

16. Revitalisering Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam

Op 28 januari de Stichting Fort Nieuw Amsterdam opgericht, waarin Surinaamse en internationale partners samenwerken aan de herontwikkeling van het Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam. Doel van het project is het restaureren van monumentaal gebouwd cultureel erfgoed en het integraal versterken van de museale, educatieve en recreatieve functie van het Openluchtmuseum.

Betrokken organisaties:

- Stichting Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam (SOFNA) (Uitvoering);
- Directoraat Cultuur van het Ministerie van Onderwijs en Cultuur;
- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES);
- Zuiderzeemuseum te Enkhuizen;
- NV Stadsherstel Amsterdam;
- Gemeente Amsterdam;
- Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO) te Paramaribo;
- Stichting Herstelling uit Amsterdam.

17. Onderzoek naar en de publicatie over de bouwkunst van Suriname

De beschrijving en illustratie van: de meest uiteenlopende bouwwijzen; het interieur van het Surinaamse woonhuis; de eeuwenoude houtbouwtraditie; de volkswoningbouw; de Bruynzeelwoningen; onbekende monumenten in Coronie, Nickerie, Albina en Moengo.

Betrokken organisaties:

- Plantage Zorg en Hoop;
- KIT-publishers;
- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES).

18. K'ranti De Surinaamse Pers, 1774-2007

In dit project is pers historisch onderzoek omgezet in de geschiedenis van de geschreven pers in Suriname op basis van verschillende bronnen in Nederland en Suriname: archieven, kranten en andere periodieken, afbeeldingen, secundaire bronnen en mondelinge geschiedenis.

Betrokken organisaties:

- Permuseum;
- The International Institute of Social History (IISH);
- Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT);
- Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenunde (KITLV);
- KIT-Publishers.

19. Marrons: Kunst van Overleven

Deze tentoonstelling hoe, Marroncultuur kan overleven aan het begin van de 21ste eeuw.

Betrokken organisaties:

- Tropenmuseum;
- Wikimedia.

20. Erfgoed van de slavernij (Herensia di Sklabitut)

Tentoonstelling over het slavernij verleden, gericht op de Nederlandse Antillen, Suriname en Nederland .

Betrokken organisaties:

- Archivo Nashonal
- Asosiasion Promoshon Konsenshi Istoriko
- Bibliotèka Públiko Kòrsou
- Chata
- Curacao Tourist Board
- Fundashon Era Nobo
- Fundashon Mangusa
- ID-arte
- Kas di Kultura
- Museo di Kòrsou
- Museo Kura Hulanda
- NAAM
- Plataforma Banda Bou
- Plataforma Berdat Historiko
- Servisio di Kultura i Edukashon
- Tayer Soshal
- Teatro Luna Blou
- Unesco
- Unidat di Bario
- Wereldmuseum Rotterdam

21. De oorlog van verre. De Tweede Wereldoorlog vanuit het perspectief van de Nieuwe Nederlanders

Historisch onderzoeksproject van het NIOD over het verloop en de impact van de Tweede Wereldoorlog in een aantal landen c.q. regio's waarmee Nederland sindsdien door immigratie uit die landen een bijzondere relatie heeft gekregen.

Betrokken organisatie(s):

- Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie NIOD (KNAW)

22. Surinamese soldiers, the Second World War and the Korean War

Een onderzoeksprogramma gericht op herinneringen en ervaringen van Surinaamse soldaten van de Tweede Wereldoorlog en de Korea oorlog.

Betrokken organisaties:

- Recreatie Oorlogsveteranen Suriname (ROS)

23. BUKU Bibliotheca Surinamica

Privé-collectie van Surinamica: boeken, foto's, schilderijen, etsen, manuscripten en ephemera. Alle items zijn op een of andere wijze verbonden met de geschiedenis van Suriname. Het doel van Buku is om dit verleden, waarin de Afrikaanse, Joodse, Indiase, Javaanse en Chinese diaspora zijn verweven met Europese koloniale expansie, die als geheel weer werd opgedrongen aan de al bestaande Amerindiaanse culturen, te helpen documenteren.

Betrokken organisaties:

Buku volledig onafhankelijk maar werkt regelmatig samen met andere organisaties, zoals:

- Stichting Instituut ter Bevordering van de Surinamistiek (IBS);
- Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee);
- Vereniging Ons Suriname;

- Werkgroep Caribische Letteren van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

24. Ston Oso

Restauratieproject van een monumentaal pand in hartje Paramaribo. Ston Oso is een gebouw waar in het verleden slaven werden verhandeld. Het gebouw staat officieel op de monumentenlijst van Suriname, maar verkeert desondanks in zeer vervallen staat.

Betrokken organisaties:

- Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES);
- MoWIC.

25. De kennis van gisteren, de toekomst van morgen - Leren van de Dorpsoudsten

Een interactief educatief programma van en over de Indianen van Suriname. Het project wil deze informatie voor een breed publiek toegankelijk maken en richt zich met name op de HAVO en VWO bovenbouw. Dit project heeft als doel de stem en de kennis van de Indiaanse dorpsoudsten zelf te laten horen en te laten bepalen hoe en welke aspecten van hun culturen gepresenteerd en tentoongesteld worden.

Betrokken organisaties:

- Stichting Kuluwajak, Apetina;
- Stichting Meu, Kwamalasamutu;
- Stichting Bernharddorp;
- Het dorp Amotopo;
- Cultuur Centra, Suriname;
- Museum Volkenkunde, Leiden;
- Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden;
- Faculteit Archeologie, Universiteit Leiden;
- Lim A Po Instituut, Paramaribo.

Contact Informatie

- **Organisatie:** HMA Paramaribo
Mail: prm@minbuza.nl
Website: www.mfa.nl/prm
Contact: Sandra Ammersing-Zweers
Adres: Van Roseveltkade 5, Paramaribo
Postbus 1877, Paramaribo
Telefoon: +597 477211
Fax: +597 477792

- Organisatie:** Ministerie van Buitenlandse Zaken
Directie Culturele Samenwerking, Onderwijs en
Onderzoek (DCO)
Mail: dco@minbuza.nl
Website: www.minbuza.nl
Contact: Jeroen Louis Martens
Marianne Eijgenraam
Adres: Bezuidenhoutseweg 67
Postbus 20061, 2500 EB Den Haag, Nederland
Telefoon: + 31 70 3486486
Fax: + 31 70 3484848

- **Organisatie:** Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
Directie Cultureel Erfgoed
Mail: info@minocw.nl
Website: www.minocw.nl
Contact: Kees Somer
Adres: Rijnstraat 50
Postbus 16375, 2500 BJ Den Haag, Nederland
Telefoon: +31-70 4122172
Fax: +31-70 4123450

- **Organisatie:** Directoraat Cultuur Suriname
Contact: Stanley Sidoel (director)
Adres: Van Rooseveltkade 3, Paramaribo
Mail: directoraat@cultuur.sr
dir_cult@hotmail.com
Telefoon: +597 410259

- **Organisatie:** Anton de Kom Universiteit Suriname
Website: www.uvs.edu
Adres: Leysweg 86
9212, Paramaribo
Telefoon: +597 465558
Fax: +597 462291

- **Organisatie:** Nationaal Archief Suriname (NAS)
Website: www.nationaalarchief.sr
Mail: info@nationaalarchief.sr
Adres: Doekhieweg- Oost 18A,
Zorg en Hoop, Paramaribo

- **Organisatie:** Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES)
Contact: Stephen Fokké
Website: sges.heritagesuriname.org
Adres: Zeelandiaweg 7, Paramaribo
Telefoon: +597 421975
Fax: +597 422077
- **Organisatie:** Surinaams Museum
Contact: Laddy van Putten
Mail: museum@sq-link.sr
Adres: Abraham Crijnssenweg 1,
Fort Zeelandia, Paramaribo
Telefoon: +597 425 871
- **Organisatie:** Cultuurstudies
Contact: Hilary de Bruin
Mail: cultstud@sr.net
Adres: Zeelandiaweg 7, Paramaribo
Telefoon: +597 473292
- **Organisatie:** Ministerie Binnenlandse Zaken, Suriname
Mail: minbiza@sr.net
Adres: Wilhelminastraat 5
Paramaribo, Suriname
Telefoon: +597 476461
Fax: +597 421170

Bijlage 1: Speech Stanley Sidoel, Directeur Directoraat Cultuur Suriname

Cultural Heritage Policy in Suriname

The Cultural heritage policy in Suriname is especially based on the conservation and documentation of tangible and intangible cultural heritage.

Putting aside its own character within which the heritage policy is active, there are various policy concepts and agreements on the policy of heritage with the Netherlands.

For example, the policy concept: Mutual Cultural Heritage (GCE) that started on September 11th 2001. The concepts of heritage buildings, museum- and archives stand central within this framework. Then there is the 'Agreement of collaboration between the Republic of Surinam and the municipality of Amsterdam', which was signed on June 13th 2007 which led to joint forces on areas of archives, professional education and training as well as the restoration of historical buildings.

Besides these agreements, there is collaboration between the Foundation of Built Heritage Surinam (SGES), the working force in Surinam of heritage buildings, and the Foundation Herstelling (Recuperation), which was started in 2002. The result of this cooperation is the joint restoration of the Nola Hatterman Institute, which is housed, in the former officers' living quarters of Fort Zeelandia.

One of the aims of the heritage policy for built heritage (Government Declaration for 2000-2005) is the rehabilitation and autonomisation of the open-air museum New Amsterdam. For this aim, there is a collaboration agreement between the Ministry of Culture and the Zuiderzeemuseum (South Sea museum). On January 11th 2008, a covenant was signed wherein agreements on collaboration are indicated; hopefully the establishment of the covenant will be a fact this year.

Another objective is the nomination of the late Jewish settlement Jodensavanne and the Cassipora cemetery for the World Heritage list of the UNESCO. At present, there are two sites on the UNESCO list: the Central Nature reservoir of Surinam (CSNR), which was placed in 2000, and the historical centre of Paramaribo, which received the heritage status in 2002. The management plan is now in its last phase for the nomination of the Jodensavanne. As soon as the plan is concluded and has been subjected to the stakeholders, the nomination dossier will be closed, and the plan will officially be submitted to the UNESCO. The Foundation Built Heritage Surinam (SGES) is responsible for the plan together with the Foundation Jodensavanne.

Recently, a request has been submitted to the Ministry of Education and Culture to give protective status to the rock drawings (petroglyphen) that have been discovered near the inland town Kwamalasemutu, in the outmost south of Surinam, and to nominate them for placement on the World Heritage List.

Another aim is the conservation of the world heritage site of historic Paramaribo. At this moment, there are collaborations between the UNESCO/TU-Delft/SGES for making a management plan for historical Paramaribo.

To conclude, there is an aim to instigate a conservation institute for monuments in an identical way as the NV Stadsherstel Amsterdam (City restoration) here in the Netherlands. This institute gives advice to the SGES that is entrusted with this objective.

Some problems:

- The lack of a restoration fund. At this moment, owners of monuments are not stimulated to preserve their buildings. Support from the National Restoration Fund to set up a restoration fund would be appreciated;
- Lack of a conservation plan for monumental buildings;
- Instigation of restoration education at professional and university levels.